

Sygn. akt II Cz 2931/19

POSTANOWIENIE

Dnia 13 stycznia 2020 roku

Sąd Okręgowy w Krakowie, Wydział II Cywilny Odwoławczy

w składzie następującym:

Przewodniczący: SSO Krystyna Dobrowolska (sprawozdawca)

Sędziowie: SO Katarzyna Biernat-Jarek

SO Beata Tabaka

po rozpoznaniu w dniu stycznia 2020 roku w Krakowie

na posiedzeniu niejawnym

sprawy z powództwa J. C.

przeciwko małoletniej M. W.

o uznanie czynności za bezskuteczną

na skutek zażalenia pozwanej na postanowienie Sądu Rejonowego w Chrzanowie z dnia 29 października 2018, sygn. akt 1645/18

postanawia:

oddalić zażalenie.

SSO Katarzyna Biernat-Jarek SSO Krystyna Dobrowolska SSO Beata Tabaka

UZASADNIENIE

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Rejonowy udzielił powodowi J. C. zabezpieczenia powództwa w ten sposób, że do czasu prawomocnego zakończenia postępowania ustanowił zakaz sprzedaży, darowania i obciążania przez M. W. nieruchomości gruntowej stanowiącej grunty rolne, położonej w T., obręb ewidencyjny S., powiat (...), województwo (...), składającej się z działki nr (...) o pow. (...) ha, dla której Sąd Rejonowy w Chrzanowie prowadzi księgę wieczystą nr (...).

W uzasadnieniu Sąd Rejonowy wyjaśnił, że we wniosku o zabezpieczenie, powód podniósł, iż A. W. jest jego dłużniczką z tytułu pozostałych do zapłaty wierzytelności wynikających z wyroku Sądu Rejonowego w Opolu, V Wydział Gospodarczy z dnia 19 czerwca 2018 roku sygn. akt V GC 2586/17/S. Umową darowizny z dnia 10 listopada 2017 roku przeniosła ona na rzecz swojej córki M. W. własność nieruchomości opisanej w pozwie. Takie działanie wskazuje na świadome działanie dłużniczki z zamiarem pokrzywdzenia wierzyciela, albowiem dłużniczka miała niewątpliwie świadomość grożącej egzekucji skierowanej do jej majątku osobistego wobec braku terminowej spłaty wierzytelności.

Powołując art. 730 § 1 k.p.c. i art. 527 k.c. Sąd wskazał, że dołączone do pozwu dokumenty stanowiły wystarczające uprawdopodobnienie okoliczności wskazanych w uzasadnieniu pozwu. Z przedłożonych dokumentów wynika, że A. W. nie dysponuje środkami umożliwiającymi jej zaspokojenie należności, a dokonując darowizny nieruchomości opisanej w pozwie wyzbyła się majątku, który mógł służyć zaspokojeniu roszczenia. Ponadto Sąd przytaczając treść art. 755 § 1 pkt 5 k.p.c. miał na względzie, że w przypadku roszczenia pauliańskiego odpowiednim sposobem

zabezpieczenia będzie ujawnione w księdze wieczystej ostrzeżenie zakazu rozporządzania przez osobę trzecią (pozwaną) nieruchomością nabytą od dłużnika, czy też zakazu jej obciążania. Sprzedaż, darowanie lub obciążenie tego składnika przez pozwaną przed zakończeniem postępowania uniemożliwiłoby lub co najmniej poważnie utrudniło realizację tak określonego celu zabezpieczenia.

Zażalenie na powyższe postanowienie wniosła pozwana, domagając się uchylenia postanowienia oraz przyznania kosztów nieopłaconej pomocy prawnej z urzędu, które nie zostały pokryte w całości ani w części. W uzasadnieniu podniosła, że powodowie nie wykazali zasadności swojego roszczenia. Powołali się na postanowienia komornicze o umorzeniu egzekucji w stosunku do A. W., niemniej jednak jest to dowód odnoszący się do majątku określonego we wniosku egzekucyjnym zgodnie z żądaniem wierzyciela. Powstaje wątpliwość, czy zatem doszło do wyczerpania wszelkich składników majątku, które mogłyby podlegać egzekucji. Stwierdzili, że ingerencja Sądu w prawo własności osoby trzeciej - pozwanej w niniejszym postępowaniu, może być uznana za przedwczesną, bowiem nie wykazano wszelkich możliwości egzekucji, a co za tym idzie podstaw do stwierdzenia niewypłacalności dłużnika. Zwłaszcza wobec faktu, że Sąd orzekł w tym czasie bez wglądu w stanowisko procesowe pozwanej, które zostało wyrażone dopiero na etapie odpowiedzi na pozew. Nie doszło także do informacyjnego wysłuchania stron na okoliczność określenia składników majątku prowadzonej egzekucji. Odnośnie interesu prawnego w udzieleniu zabezpieczenia również jest on hipotetyczny - w obecnej chwili nie jest prowadzona egzekucja w stosunku do majątku dłużnika, dlatego trudno zakładać, że w dacie zakończenia postępowania konieczne będzie prowadzenie egzekucji ze składnika majątku pozwanej.

W odpowiedzi na zażalenie, w osobnych pismach powód R. B. oraz J. C. wniosli o jego oddalenie i zasądzenie kosztów postępowania zażaleniowego, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył :

Zażalenie jako niezasadne podlegało oddaleniu.

Na gruncie art. 730 i nast. k.p.c. celem udzielenia zabezpieczenia jest zwiększenie skuteczności postępowania cywilnego poprzez zapewnienie, że pomimo upływu czasu koniecznego dla rozstrzygnięcia sprawy możliwym będzie osiągnięcie zamierzonych przez stronę celów tego postępowania. Żądając udzielenia zabezpieczenia roszczenia strona winna uprawdopodobnić dochodzone roszczenie jak i interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia.

W przedmiotowej sprawie powód J. C. domagał się udzielenie zabezpieczenia poprzez ustanowienie zakazu sprzedaży, darowania i obciążania nieruchomości gruntowej stanowiącej grunty rolne, położona w T., obręb ewidencyjny S., powiat (...), województwo (...), składająca się z działki nr (...) o pow. (...) ha, dla której Sąd Rejonowy w Chrzanowie prowadzi księgę wieczystą nr (...).

W tym miejscu Sąd zwraca uwagę, iż istotą roszczenia ze skargi pauliańskiej jest uzyskanie przez wierzyciela prawnej możliwości zaspokojenia wierzytelności przysługującej mu względem dłużnika z przedmiotów majątkowych nabytych od niego przez pozwaną osobę trzecią, w drodze czynności zdziałanej z pokrzywdzeniem wierzyciela. Interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia w takiej sprawie może polegać zatem przede wszystkim na uniemożliwieniu nabywcy nieruchomości dalszego zbywania czy obciążania rzeczy, co zagwarantuje wierzycielowi możliwość wszczęcia egzekucji ze spornej nieruchomości po prawomocnym, korzystnym dla niego, zakończeniu procesu i zaspokojeniu się z tej nieruchomości z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej. Zakaz zbywania i obciążania rzeczy objętej postępowaniem zapewnia uprawnionemu wyżej opisaną ochronę prawną, a równocześnie nie obciąża zobowiązanego ponad miarę, gdyż taki sposób zabezpieczenia ogranicza osobę trzecią jedynie w zakresie rozporządzania przynależną jej rzeczą, nie wpływa zaś na zakres i sposób wykonywania pozostałych uprawnień właścicielskich (art. 730 1 § 3 k.p.c.).

Przechodząc do oceny, czy w niniejszej sprawie roszczenie powoda zostało uprawdopodobnione, wskazać należy, iż zgodnie z art. 243 k.p.c. zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne, ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. Uprawdopodobnienie nie daje zatem pewności co do twierdzeń o istnieniu konkretnego roszczenia, ale pozwala przyjąć, że jest ono prawdopodobne. Przesłankami

roszczenia ze skargi paulińskiej z art. 527 i nast. k.c. są: pokrzywdzenie wierzycieli, uzyskanie przez osobę trzecią korzyści majątkowej, działanie dłużnika ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela oraz wiedza osoby trzeciej albo możliwość dowiedzenia się o tym przy zachowaniu należytej staranności.

Przystępując do analizy spełnienia wyżej wymienionych przesłanek w niniejszej sprawie kolejności wskazać należy, że o pokrzywdzeniu wierzyciela na skutek dokonanej czynności prawnej można mówić wówczas, gdy na skutek tej czynności dłużnik stał się niewypłacalny albo stał się niewypłacalny w wyższym stopniu niż był przed dokonaniem czynności (art. 527 § 3 k.c.). Niewypłacalność zaś to stan, gdy egzekucja prowadzona zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania cywilnego nie przyniesie w pełni zaspokojenia roszczenia wierzyciela.

Uprawniony w niniejszej sprawie dokumentami załączonymi do pozwu oraz twierdzeniami w nim zawartymi uprawdopodobnił spełnienie tej przesłanki. Powód podniósł bowiem, że posiada w stosunku do dłużniczki wymagalną wierzytelność, a rozporządzenie przedmiotowej nieruchomości, a więc jedynym istotnym składnikiem majątku dłużniczki, na rzecz pozwanej miało w istocie charakter nieodpłatny – nie uzyskała w zamian żadnego ekwiwalentu, który wszedł do jej majątku i mógłby zostać wykorzystany do zaspokojenia wierzycieli. Nie można więc twierdzić, aby nie uprawdopodobniono twierdzenia, że powstał po stronie dłużniczki stan niewypłacalności, a co najmniej jego pogłębienie.

Tym samym prawdopodobnym jest, że doszło do pokrzywdzenia w rozumieniu art. 527 § 3 k.c. powódki jako wierzycielki.

Samo literalne brzmienie art. 527 § 1 k.c. wskazuje, że do zaktualizowania się roszczenia ze skargi pauliańskiej wystarczająca jest sama świadomość pokrzywdzenia wierzycieli po stronie dłużnika, a nie jest wymagane istnienie zamiaru w tym zakresie. Powyższą konstatację wspiera także porównanie z treścią art. 530 k.c., w której ustawodawca wprost wskazuje, iż pokrzywdzeni przyszli wierzyciele mogą się domagać ochrony jedynie w razie kwalifikowanego postępowania dłużnika, a mianowicie właśnie działania z zamiarem ich pokrzywdzenia. Ustawodawca rozróżnia zatem działanie ze świadomością pokrzywdzenia od działania z zamiarem w tym zakresie, wobec czego przyjąć należy, iż na gruncie art. 527 k.c. wystarczającym jest, aby dłużnik w chwili dokonywania zaskarżonej czynności, zdawał sobie sprawę (przewidywał w granicach ewentualności), że wskutek czynności prawnej może spowodować niemożność zaspokojenia się wierzycieli z jego majątku.

Dłużniczka A. W. miała wiedzę o tym, iż posiada wierzytelności względem powoda o czym świadczy wydany nakaz zapłaty przez Sąd Rejonowy Katowice Wschód w dniu 15 marca 2017 r., wobec wniesienia sprzeciwu przez dłużniczkę, sprawa została przekazana Sądowi Rejonowemu dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie (omyłkowo wskazany przez Sad I instancji jako w O.), który uznając zasadność powództwa wydał w dniu 19 czerwca 2018 r. wyrok. Ocena Sądu I instancji w zakresie prawdopodobieństwa przesłanki działania dłużniczki ze świadomością pokrzywdzenia wierzyciela była zatem w pełni prawidłowa.

Odnosnie uprawdopodobnienia przesłanki wiedzy osoby trzeciej o działaniu dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli lub możliwości uzyskania wiedzy w tym przedmiocie przy dołożeniu należytej staranności, to przypomnieć trzeba, że zgodnie z art. 528 k.c. jeżeli wskutek czynności prawnej dokonanej przez dłużnika z pokrzywdzeniem wierzycieli osoba trzecia uzyskała korzyść majątkową bezpłatnie, wierzyciel może żądać uznania czynności za bezskuteczną, chociażby osoba ta nie wiedziała i nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał ze świadomością pokrzywdzenia wierzycieli. Przepis ten wprowadza zatem daleko idące ułatwienie dla wierzyciela chcącego skorzystać z ochrony pauliańskiej w przypadku, gdy czynność prawna dłużnika i osoby trzeciej miała charakter nieodpłatny. W tej sytuacji wierzyciel nie musi wykazywać wymienionej okoliczności, a osoba trzecia nie może bronić się przez wykazanie, że nie wiedziała lub nawet przy zachowaniu należytej staranności nie mogła się dowiedzieć, że dłużnik działał z pokrzywdzeniem wierzycieli.

W niniejszej sprawie czynność prawna dokonana między dłużniczką a pozwaną, jej córką, była darowizną. Zachodzą zatem podstawy do rozważania kwestii nieodpłatności przedmiotowej czynności prawnej co oznacza uprawdopodobnienie przesłanek skargi pauliańskiej.

W ocenie Sądu Okręgowego powód uprawdopodobnił również interes prawny w żądaniu udzielenia zabezpieczenia albowiem ewentualne rozporządzenie przez pozwaną sporną nieruchomości uniemożliwiłoby osiągnięcie celu niniejszego postępowania. W żądaniu udzielenia zabezpieczenia na uwadze należy mieć istotę niniejszego postępowania, którą jest uzyskanie przez wierzyciela prawnej możliwości zaspokojenia wierzytelności przysługującej mu względem dłużniczki z przedmiotów majątkowych, nabytych od niej przez pozwaną osobę trzecią, w drodze czynności zdziałanej z pokrzywdzeniem wierzyciela.

Zbycie nieruchomości, będących przedmiotem czynności, których uznania za bezskuteczną powód się domaga, uniemożliwi mu niewątpliwie przeprowadzenie egzekucji z nieruchomości w oparciu o wydany w sprawie wyrok, gdyż odpowiedzialność osoby trzeciej, pozwanej ze skargi paulińskiej, ogranicza się wyłącznie do przedmiotu zaskarżonej czynności, a jego zbycie zmusi wierzyciela do poszukiwania dalszej ochrony w procesie, zainicjowanym przeciwko aktualnemu właścicielowi nieruchomości (por. postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 3 września 2012 roku, I ACz 1197/12, niepubl. SIP LEX nr 1216289). Brak zabezpieczenia poprzez ustanowienie zakazu zbywania i obciążania nieruchomości może doprowadzić do skutecznego nabycia własności nieruchomości przez osobę trzecią korzystającą z rękojmi wiary publicznej ksiąg wieczystych.

Zaakcentować w tym miejscu należy, iż zgodnie z art. 532 k.c. wierzyciel, względem którego czynność prawna dłużniczki została uznana za bezskuteczną, może z pierwszeństwem przed wierzycielami osoby trzeciej dochodzić zaspokojenia z przedmiotów majątkowych, które wskutek czynności uznanej za bezskuteczną wyszły z majątku dłużnika albo do niego nie weszły. W konsekwencji trafnie wywodzi Sąd Rejonowy, że kolejne zbycie nieruchomości utrudni uprawnionemu możliwość zaspokojenia, lub wręcz udaremni osiągnięcie celu postępowania.

Trzeba także zwrócić uwagę, że zaaprobowany przez Sąd I instancji sposób zabezpieczenia przez zakaz zbywania lub obciążania nieruchomości nie niesie za sobą nadmiernego obciążenia dla obowiązanej.

Mając na względzie powyższe, Sąd Okręgowy orzekł jak w sentencji na zasadzie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 397 § 2 k.p.c.

SSO Katarzyna Biernat-Jarek SSO Krystyna Dobrowolska SSO Beata Tabaka